

РЕШЕНИЕ

№ 7605

гр. София, 05.12.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 26 състав, в публично заседание на 16.05.2023 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Мария Шишкова

при участието на секретаря Веселина Григорова и при участието на прокурора Стоян Димитров, като разгледа дело номер **165** по описа за **2023** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 203 и сл. от Административно-процесуалния кодекс (АПК) във вр. чл. 284 – чл. 285 във вр. чл. 3 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗИС).

Образувано е по искова молба на Д. Х. Л., ЕГН [ЕГН], от [населено място],[жк],[жк], блок 221, вх. Д, ет. 3, ап. 79, с която е предявен иск срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ при Министерство на правосъдието (ГДИН - МП) с правно основание чл. 284, ал. 1 във вр. чл. 3 от ЗИНЗС за обезщетение на причинени му неимуществени вреди в периода 10.11.2022 г. – 14.11.2022 г., през който е бил настанен в Приемно отделение на Софийски централен затвор 8 група (Казиченска стая) в резултат на незаконосъобразни действия и бездействия на служители на ответника, изразяващи се в: неосигуряване на достатъчно осветление, пространство за свободно придвижване между леглата, невъзможност за ползване на прозорците за проветряване, в пренаселено помещение - настанени 16 човека, с недостатъчна мебелировка и невъзможност за нормално хранене, включително и за движение, с повредена врата на мокрото помещение, обособено в стаята и значителен брой хлебарки и дървеници. Претендира се обезщетение в размер на 5 000 (пет хиляди) лева, ведно със законните лихви върху тази сума, считано от предявяване на иска – 09.01.2023 г. до окончателното изплащане на обезщетението.

В исковата молба се твърди, че в резултат на това жестоко, нечовешко и нехуманно отношение, в нарушение на човешките права и достойнство, ищецът е претърпял

сериозни негативни преживявания, бил е лишен от възможност дори да се движи, поради липса на свободно пространство нарушен му е бил сънят, изпитвал е унижения и безпокойство, включително и затруднения по поддържане на личната хигиена поради неизправните кранчета на батерията на мивката. .

В съдебното заседание ищецът лично поддържа предявената искова претенция, както и фактическите обстоятелства, с които е обоснована в исковата молба (л. 3 – л. 6). Позовава се на доклад на Българския Х. комитет от 2021 г. „Правата на човека в България за 2021 г.“, в идготвянето на който са участвали и представители на Европейския комитет против изтезанията. Прави искане съдът да уважи предявения иск в пълен размер, ведно със законната лихва от датата на предявяването му до окончателното изплащане на обезщетението и направените разноски по делото.

Ответникът – Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ чрез процесуалния си представител – юриконсулт Д. М. оспорва исковата претенция и счита, че не са представени доказателства, установяващи елементите от състава на обективната отговорност по чл. 284, ал. 1 във вр. чл. 3 от ЗИНЗС. Прави искане за отхвърлянето ѝ като неоснователна и недоказана. Подробни съображения, с които е аргументирала тази теза са изложени в писмен отговор по исковата молба (л. 25 – л. 26).

В съдебното заседание застъпва становище, че събраните по делото доказателствата не установяват първият от елементите на сложния фактически състав на обективната отговорност по чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС – незаконосъобразно действие и/или бездействие на служител/ли на ГДИН, с което да са засегнати права и/или законни интереси на ищеца. Претендира юриконсултско възнаграждение.

Прокурорът от Софийска градска прокуратура е на становище, че исковата претенция е неоснователна и недоказана и следва да бъде отхвърлена.

Административен съд – София-град, Първо отделение, 26 състав, след като обсъди по отделно и в съвкупност събраните по делото доказателства, в контекста на становището на страните, прие за установено от фактическа и правна страна:

Страните не спорят, че в исковия период ищецът Д. Х. Л. е изтърпявал наложено му наказание лишаване от свобода по приета за изпълнение присъда от Кралство Испания (л. 36 и л. 38). Наказанието е приведено в изпълнение на 11.01.2020 г.

В приложените докладни записки от ИСДВР на 8-ма група при Затвора – С. (л. 29 и л. 50 – л. 51), както и в представеното в копие извлечение от Книга за движението на лишените от свобода в 8-ма група (л. 30 - л. 35) е отразено, че в периода 10.11.2022 г. – 14.11.2022 г. ищецът Д. Л. е бил настанен в Приемно отделение на Затвора – С., в 8-ма група, спално помещение „К.“. В докладните е уточнено, че помещението е предназначено за лица чужда делегация от З. „К.“, т. е. в него се настаняват лишени от свобода, които изтърпяват наказание в З. „К.“ и се конвоират за участие в съдебни производства. На това основание в помещението в процесния период е настанен и ищецът Д. Л.

Данни за битовите условия в помещението са представени от ръководител звено Д. Г., в приложената Справка – л. 28. Посочено е, че спалното помещение е с размери 6,70 м. х 6,00 м. като в това пространство е обособен санитарен възел, състоящ се от баня и тоалетна с размери 2,35 м. х 1,50 м. В помещението са разположени 8 броя метални двойни легла, монтирани едно над друго с размери 1,90 м. х 0,70 м., които заемат площ от 10,64 кв. м. Санитарният възел е оборудван с осветление за тавана, мивка и смесителна батерия за топла и студена вода, душ батерия с подвижен душ с топла и студена вода, тоалетна чиния с казанче, като помещението е изградено от масивни

преградни стени, с монтирана вътрешна врата откъм спалното помещение. Уточнено е, че с оглед предназначението на помещението броят на лишените от свобода ежедневно се променя и варира между 1 до 16, като престоят на всеки от лишените от свобода обичайно е не повече от 3 денонощия.

В докладната записка на ИСДВР Х. (л. 29) е посочено, че помещението е оборудвано с маса, столове и шкафове, като на лишените от свобода е осигурен постоянен достъп до топла и студена течаща вода. Уточнено е, че помещението се отоплява с парно с 2 радиатора, а осветлението е лампа тип „пура“ и една дежурна лампа. От представената поименна справка за броя на лишените от свобода, настанени в помещението през исковия период (л. 50 - л. 51), се установява, че на 10 и 14.11.2022 г. са били настанени 10 лица, на 11.11.2022 г. в помещението е имало 8 лишени от свобода, а на 12 и 13.11.2022 г. – 9 лица. По отношение на дезинфекцията на помещенията е посочено, че се осъществява от външна фирма по график.

В предоставена от директора на Медицинския център при Затвора С. информация (л. 52) е уточнено, че проверка в помещенията от Медицинският център се извършва единствено по подадени сигнали на лишени от свобода, предавани чрез ИСДВР или надзорно-охранителния състав, а за периода, в който е пребивавал ищецът – такива сигнали не са били подадени. Сочи се, че не са постъпвали през този период и оплаквания от инсекти и вредители и свързаните с тях алергични реакции или инфекции.

Описаните фактически обстоятелства въз основа на информацията в представените писмени доказателства от процесуалния представител на ответната страна се потвърждават и от показанията на разпитаните свидетели М. Д. и Л. С.. Известни несъответствия между тях съществуват единствено по отношение броя на настанените лица в исковия период. Подобни несъответствия съдът констатира и в представената писмена информация, което е обяснимо с посоченото в отговора на исковата молба, че не се води отделен регистър на настанените по помещения в Приемното отделение, а само на постъпилите и освободените за съответния ден, видно от приложеното извлечение от Книгата за движение на лишените от свобода в Осма група.

Установените релевантни за правния спор факти дават възможност на съда да направи следните правни изводи:

Ищецът е активно легитимиран да претендира обезщетение по реда на чл. 285, ал. 1 във вр. чл. 284, ал. 1 във вр. чл. 3 от ЗИНЗС, ЗИНЗС независимо, че към момента на депозиране на исковата молба няма статут на „осъден или задържан под стража“. В Решенията на ЕСПЧ по делата на Н. и други срещу България и А. и А. срещу България е прието, че за да е гарантирано правото на парично обезщетение като форма за обезвреда, компенсаторното средство за защита следва „да бъде достъпно за всеки настоящ или бивш затворник, който е бил държан при нечовешки и унижителни условия и е подал жалба в този смисъл“. Такъв е и смисълът, вложен в разпоредбите на § 47 и § 48 от Преходните и заключителните разпоредби на ЗИНЗС (ДВ, бр. 13/2017 г. в сила от 07.02.2017 г.).

Искът е предявен срещу надлежен ответник – Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ – юридическо лице на бюджетна издръжка, съгласно разпоредбата на чл. 12, ал. 2 от ЗИНЗС. Администрацията на Затвора С., от чиито незаконосъобразни действия и бездействия се твърди да са причинени неимуществените вреди на ищеца, е част от административната структура на ответника (чл. 12, ал. 3 от ЗИНЗС).

Не са изтекли предвидените в разпоредбите на чл. 110 и чл. 111 б. „в“ от ЗЗД

погасителни давностни срокове. Според задължителното тълкуване, дадено с т. 4 на ТР № 3 от 22.04.2005 г. по тълкувателно дело 3/2004 г. на ОСГТК на ВКС, началният момент на погасителната давност при искове за обезщетение за вреди от незаконни действия и/или бездействия на административен орган е моментът на преустановяването им. Приведено към конкретиката на настоящия казус това е денят следващ крайната дата от исковия период – 15.11.2022 г.

Разгледана по същество исковата претенция е ЧАСТИЧНО ОСНОВАТЕЛНА. Предвиденото в разпоредбата на чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС компенсаторно средство за защита на лишени от свобода за причинени вреди от специализирани органи, отговарящи за изпълнение на наказанието, е приложимо за установени нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС. Транспонираната в националното законодателство абсолютна забрана, въведена с чл. 3 от КЗПЧОС - за изтезания, или нечовешко, или унизително отношение, или наказание, включва и поставянето в неблагоприятни условия при изтърпяване на наказание лишаване от свобода. В решенията на ЕСПЧ непротиворечиво се приема, че условията на задържането или отношението към лицата, настанени в места за лишаване от свобода, може да представлява не само унизително, но и нечовешко отношение или дори и двете, в зависимост от интензитета на страданието и/или унижението, изпитано от задържаното лице. Изброените в нормата на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС неблагоприятни условия - „липса на достатъчна жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство, или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност“ не лимитират възможните нарушения и позволяват да се претендират вреди и от други действия и/или бездействия на органите по изпълнение на наказанията.

Според настоящия съдебен състав, ангажираните писмени и гласни доказателства, установяват кумулативното наличие на изискуемите материално - правни предпоставки и по предявения иск :

- 1) нарушение на забраната по чл. 3 от ЗИНЗС чрез бездействия на специализирани органи по изпълнение на наказанията,
- 2) настъпили неимуществени вреди в правната сфера на ищеца, в резултат на нарушението по чл. 3 от ЗИНЗС, които се предполагат до доказване на противното по силата на въведената оборима презумпция в разпоредбата на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС
- 3) пряка и непосредствена причинна връзка между установеното нарушение по чл. 3 от ЗИНЗС и съответния вредоносен резултат.

Фактическото основание на предявената с исковата молба претенция е поставянето в неблагоприятни условия, дължащо се на несъответни на изискванията на чл. 43, ал. 4 и ал. 5 от ЗИНЗС и непредприемане на ефективни действия по обезпаразитяване от хлебарки и дървеници.

В корелативна връзка със законовата забрана по чл. 3 от ЗИНЗС е позитивното задължение на държавните органи, ангажирани с изпълнението на наказанията да осигурят на всички осъдени лица условия за изтърпяване на наложеното наказание, които отчитат човешкото им достойнство и са съобразени със здравословното и физическото им състояние. Изпълнението на това задължение изключва възможността за използване на методи и средства, които могат да подложат лишените от свобода на страдания и трудности, надвишавайки неизбежното ниво, присъщо на задържането. В

относимата съдебна практика на ЕСПЧ по приложението на чл. 3 от КЗПЧОС е прието, че за оценката на условията на задържане от особена важност е кумулативното влияние на всеки отделен елемент и продължителността на въздействието върху изтърпяващия наказанието. В конкретния казус продължителността е в границите на исковия период 10.11.2022 г. – 14.11.2022 г. и обхваща общо 5 дни.

Безспорно е установено, че в процесния период ищецът е бил настанен в спално помещение на Приемно отделение в Осма група, т. нар. „Казиченска килия“ при неблагоприятни условия – пренаселеност, непозволяваща свободно движение в помещението, включително и за консумиране на храна, липса на достатъчно мебелировка – столове, шкафове и маси, съжителствайки с хлебарки и дървеници. Не е спорен и фактът, че предприетите от ответника действия по дезинфекция и дезинсекция са били неефективни и не са постигнали желаните ефект – значително ограничаване на инсекти в помещенията на Затвора С.. Несъмнено неудобствата, създадени от допълнителните усилия, които е следвало да полага, за да се предпазва от неблагоприятното въздействие на хлебарки и дървеници, са се отразили на възможностите за спокоен сън. Поддържането на приемливо ниво на хигиена е било сериозно затруднено при ограниченията в свободното за движение пространство в помещението. Представената информация относно площта на спалното помещение при данните за площта на мокрото помещение и за заетото пространство от мебели – легла, гардероб и шкафове, с оглед на броя на настанените в процесния период лица между 9 и 11, категорично сочи несъответствие на условията, при които е пребивавал, макар и за кратък период от време ищецът, с изискванията за минимална площ, регламентирани в чл. 43, ал. 4 от ЗИНЗС и минимално необходимата мебелировка, съгласно чл. 43, ал. 5, предл. последно от ЗИНЗС. Същите са приети нормативно, че са от естество да причинят емоционален стрес, безпокойство, негативни емоции, физически и психически дискомфорт и да създадат чувство на унижение и безпомощност.

Според настоящия съдебен състав обаче, недоказани остават твърденията в исковата молба за липса на достатъчно осветление и възможност за проветряване, с оглед данните за налични значителен брой прозорци в помещението, които макар и отваряеми на 50 % в достатъчна степен могат да обезпечат целогодишно дневна светлина и източник на свеж въздух.

Представените от ответника писмени доказателства за извършена дезинфекция и дезинсекция на територията на С. централен затвор не оборват твърденията на ищеца за наличие на хлебарки и дървеници. Проблем, който продължава да стои на дневен ред, въпреки предприетите действия от администрацията. Съвкупната преценка на събраните по делото доказателства дава основание на съда да приеме, че ищецът е бил принуден да съжителства в спалното помещение, в което е бил настанен в Приемното отделение на С. централен затвор с паразитни инсекти. Ирелевантни в този аспект са твърденията на процесуалния представител на ответника относно предходните осъждания на ищеца и незаявените от негова страна оплаквания за условията, при които е пребивавал.

Отговорността на държавата за вреди по чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС е обективна и затова ищецът е освободен от тежестта да доказва виновно поведение на конкретно длъжностно лице. „Нечовешкото“ или „унижаващо“ отношение предполага страдание или незачитане на човешкото достойнство, които надвишават неизбежният елемент на

страдание при изпълнение на наказанието. Установеното бездействие на затворническата администрация да настани ищеца в помещение, съответно на изискванията на чл. 43, ал. 2, ал. 4 и ал. 5 от ЗИНЗС, е нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС. Поставянето на ищеца в неблагоприятни условия представлява третиране, способно да породи емоционално и морално страдание, стрес и безпокойство.

Нарушението на забраната по чл. 3 от ЗИНЗС има за пряка последица - настъпване на вреди от неимуществен характер, които нормативно са определени като уронващи човешкото достойнство, пораждащи допълнително чувство на безпомощност и малоченност. Събраните по искане на ответника гласни и писмени доказателства не оборват законовата презумпция по чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС, която изключва необходимостта от доказване на причинната връзка между нарушението и настъпилите вреди.

Обезщетението, което се претендира има за цел да компенсира със съответния паричен еквивалент понеслия неблагоприятните последици от допуснатото нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС. Размерът на обезщетението се определя по справедливост, съгласно разпоредбата на чл. 52 от ЗЗД като при определянето му съдът е длъжен да отчете както степента на засягане на защитените от закона права и законни интереси, така и характера, интензитета и продължителността на засягане.

В този аспект, относима към конкретиката на настоящия казус е практиката на ЕСПЧ по дела, включително и срещу България. В пилотното решение от 27.01.2015 г. по делото „Н. и други срещу България“ ЕСПЧ е приел, че паричната компенсация като форма на обезщетение за претърпени неимуществени вреди не трябва да бъде в неразумен размер в сравнение с присъжданията за справедливо обезщетение, определени от ЕСПЧ, по силата на чл. 41 от Конвенцията в подобни случаи. Отчитайки продължителността на периода, в който ищецът е бил подложен на неблагоприятното влияние на средата, в която е бил поставен в Приемното отделение в Осма група на Затвора С., в съответствие с изискванията на чл. 51, ал. 1, изр. първо и чл. 52 от ЗЗД, както и стандартът, установен в осъдителните решения, постановени през 2021 г. на ЕСПЧ по делата П. – А. срещу България и И. срещу България, относно справедливия размер на обезщетението, присъждано от национален съд - в размер на 4 евро на ден, при безспорно установения период, подлежащ на обезщетяване – 5 дни, съдът счита, че следва да уважи исковата претенция в размер на 40 лева, ведно със законната лихва от предявяване на иска – 09.01.2023 г. до окончателното изплащане на обезщетението. За разликата до предявения размер от 5 000 лева искът следва да бъде отхвърлен.

При този изход на спора ответникът следва да бъде осъден да възстанови на ищеца сумата от 10 лева – внесена държавна такса. В хипотезата на частично уважаване на исковата претенция не е предвидена възможност за заплащане на юрисконсултско възнаграждение на процесуалния представител на ответника, поради което такова не следва да се присъжда.

Мотивиран от изложеното, Административен съд София – град, Първо отделение, 26 състав

РЕШИ:

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ – [населено място], [улица] да заплати на Д. Х. Л., ЕГН [ЕГН] от [населено място],[жк],[жк], блок 221, вх.

Д, ет. 3, ап. 79, на основание чл. 284, ал. 1 във вр. чл. 3 от ЗИНЗС, сумата от **40 (четиридесет) лева** – обезщетение за причинени в периода 10.11.2022 г. – 14.11.2022 г. неимуществени вреди, произтичащи от неблагоприятни битови и хигиенни условия, при които е бил настанен в Приемно отделение, Осма група, Казиченска килия в Софийски централен затвор, ведно със законната лихва, считано от 09.01.2023 г. до окончателното изплащане, и направените разноси в размер на 10 лева за заплащане на държавна такса.

ОТХВЪРЛЯ предявения иск от Д. Х. Л., ЕГН [ЕГН] срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ за разликата до 5 000 лева като НЕОСНОВАТЕЛЕН и НЕДОКАЗАН.

Решението подлежи на обжалване с касационна жалба пред тричленен състав на Административен съд – София – град в 14 – дневен срок от съобщаването му на страните.

СЪДИЯ: